

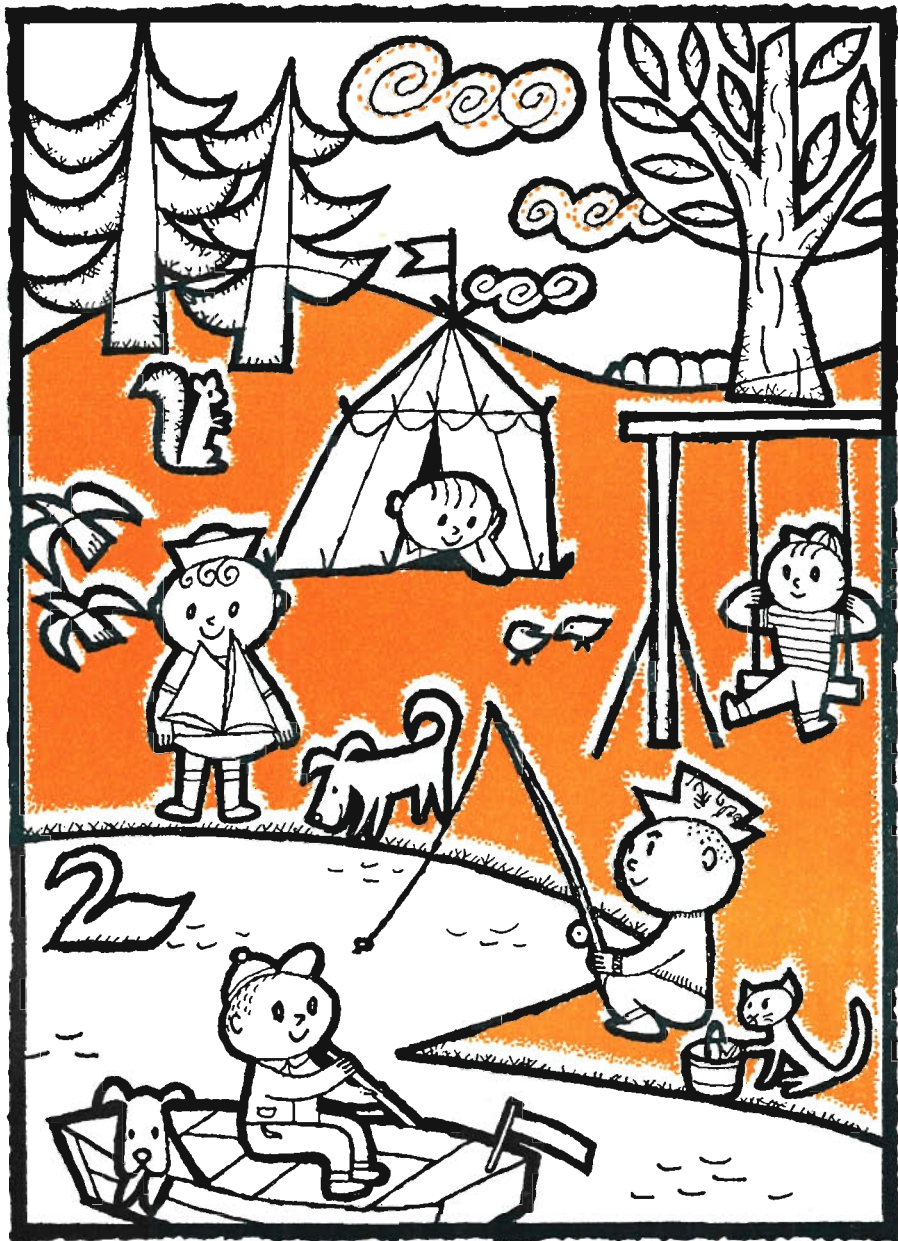

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE
RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

НАША ПОШТА

Наш читач Богдан Лоян з Честеру, Па., пише: „Веселка” мені дуже подобається і я завжди з нетерпеливістю чекаю на неї. „Веселку” читаю також мому братові Андрійкові, який ще малий і сам не вмів читати. Він з великим зацікавленням і увагою слухає те, що я йому читаю.

Відповідь Редакції: Дорогий Богдане! Тішить нас, що „Веселка” подобається Тобі й Твоєму братчикові. Читай йому ті вірші й оповідання, які призначені для менших дітей, а як підросте й навчиться грамоти, тоді сам буде читати все, що є в журналі. Вітаємо Тебе й Твого братчика Андрійка!

А ось лист від Богдана Рудзінського, учня четвертої класи української школи в Гартфорді, Конн.: Дорога „Веселко”! Я читаю багато українських оповідань. „Веселку” читаю півроку, бо до Америки приїхав недавно. „Веселка” дуже цікава. Найбільше люблю „Михайлика”. Я нетерпеливо жду продовження. З цього оповідання я вчуся любити рідний край і боротися за нього. Якби більше таких оповідань!

Відповідь Редакції: Дорогий Богдане! Це добре, що Ти читаєш українські оповідання і зараз після приїзду до Америки передпланув собі „Веселку”. Інші діти повинні піти за Твоїм прикладом. Вітай!

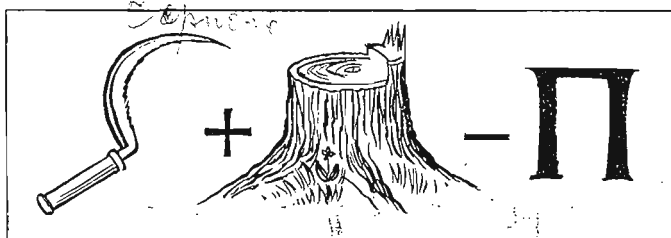
Від Богдана Лиха з Філадельфії, Па., ми отримали такого листа: Дорога „Веселко”! Я учень другої класи школи св. Миколая у Філадельфії. За свої успіхи в науці я отримав друге відзначення. Мушу Тобі написати, Дорога „Веселко”, що дуже люблю Тебе читати. Тому прошу й надалі мене не забувати. Чекаю на відповідь і бажаю Тобі багато щастя, здоров'я і многих літ!

Відповідь Редакції: Дорогий Богдане! Щиро дякуємо Тобі за побажання. Вітаємо Тебе з успіхами в науці і з відзначенням. На другий рік напевно отримаш перше місце. Бажаємо Тобі весело провести вакації!

РОЗГАДАЙМО!

1. РЕБУСИК

Уклала Христя Еліяшевська

Пояснення, як розв'язувати цей ребусик, знайдете в числі „Веселки” за січень ц. р.

2. ЯКІ ЦЕ СЛОВА?

×	а	×	а	Найдороща для дітей
×	а	×	а	Має образ
×	а	×	а	Малюнок землі
×	а	×	а	Живе в Римі
×	а	×	а	Гарний птах
×	а	×	а	Напій
×	а	×	а	На ній сидимо
×	а	×	а	Сховок на гроші
×	а	×	а	Багато людей
×	а	×	а	Вода в іншій вигляді
×	а	×	а	Жде злочинця
×	а	×	а	Створіння
×	а	×	а	Мама мамі

На місце хрестиків вставте відповідні букви і розгадайте, які це слова.

3. ХТО Я?

Добрі люди доглядали, Шанували, поливали, Щоб жила краса моя, Щоб доладна була я.	І нема того обіда, Чи у пана, чи у жида, Щоб і я там не була І не їла, й не пила.
Як великою вже стала, Я сім плахт поначіпляла, Довгі кісоньки взяла, У віночок заплела.	Тільки я сердита зроду: Хто задивиться на вроду, Чи сунеться цілувати — Буде сльози проливати.

Л. Глібів

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: “SVOBODA” — “Veselka”, P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці”, тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Холодного. Розділові заставки П. Холодного, М. Бутовича, Е. Козака, О. Судомори.

Copyright by “Svoboda” 1958. All rights reserved.
“THE RAINBOW” — “VESELKA”
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.

Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Вступна ілюстрація Л. Гуцалюка

„ЗДОРОВ, ЗЕЛЕНИЙ ГАЮ!“

(На світлині — Пластовий табір у Карпатах)

Приїхали!.. Тиха діброва
І озера синя гладінь —
Автобус постояв і знову
Помчався туди, в далечінь.

А ми залишилися у лісі,
Неначе звірки лісові —
Гей, як то приємно і втішно
Скакати кругом по траві!

Отут спочивати ми будем,
Між квітів і тінявих віт,
Про місто, про галас забудем,
Ліс, табір, вода — то наш світ.

Здоров був, зелений наш гаю,
Чи приймеш у гості діток?
За те ми тобі заспіваєм
Найкращих своїх пісеньок.

За те тобі, гаю, розкажем
Казок, найгарніших з усіх,
І жартами серце розважим,
Бо жартів у нас повний міх.

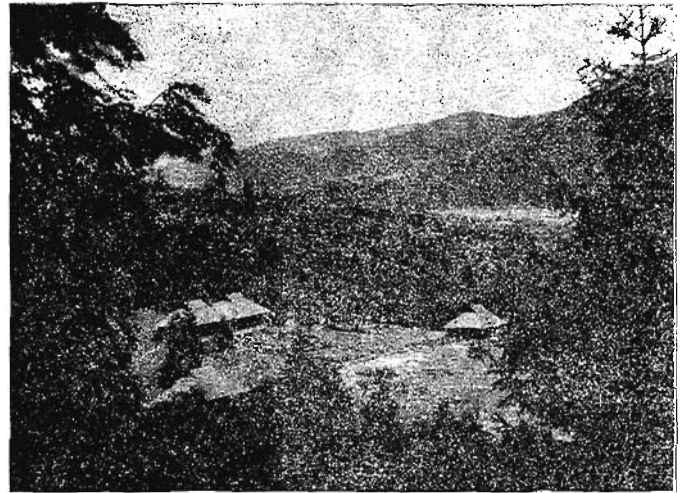
Наш табір назвем „Чорногора”,
Дарма, що верхів нема тут,
Хоч річка тутешня не скоро,
Вона буде зватися „Прут”.

Дуби обступили галяву
І дивляться німо згори
На табір, на шатра у травах,
На браму й стрункі пранори.

На брамі вартує вже стійка:
Насуплена грізно Марійка —
Чому? Та тут зайві слова:
Вона ж не щобудь — вартова!

А потім на зміну Марійці
Там стане чорнявий Степан,
Такий неприступний на стійці,
Мов справді великий він пан.

Щоранку, як сонечко встане,
У таборі свищик сюрчить:
Сюррр-сюррр — і малі таборяни
Зіскакують з ліжок умить.

На ранкову руханку жваво
Біжать чимскоріш на майдан;
Тому, хто останній — неслава:
Назвуть його „пізній Іван”.

А раз, ще і сонце не встало,
Сіріла досвітня пора,
Якесь пташеня засюрчало
На гілці низькій, край шатра.

Як схопиться Сень без принуки!
Уже й одягнувся в один мах:
Штанята надів він на руки,
На ноги сорочку натяг...

І вибіг з шатра, щоб останнім
Іваном не бути в цей день —
Зате став Іваном він „раннім”,
Назавжди лишився ним Сень.

Усякі веселі пригоди
Трапляються дітям щодень —
Читаємо з книги природи,
Вчимися пташиних пісень.

А як розгоряється ватра
А іскри танцюють вгорі,
Хатинами рідними шатра
Здаються малій діворі.

Ввижаються гори в ялинах,
Розквітли сади у цвіту,
Мов шепче у сні Україна
Нам казку свою золоту.

Роляник

Г. Чорнобицька

Ілюстрація Е. Козака

ОРЕЛ І РІЧКА

Надворі вітрило здоровий,
А в мене — орел паперовий —
„Наталю, сестричко мала,
Ходімо пускати орла!”

У парку зелена галява —
От, буде чудова забава!
Шнурка я розмотую влад
І все відступаю назад.

На лихо, забув я, що річка
Позаду тече невеличка —
За кроком все крок відступав,
Аж раптом беркиць — та й упав!

БУДУ ЛЕТУНОМ

У небі високо літак —
гуде мотор, блищить пропелер.

А мій літак літав не так,
а мій літав — лише під стелю.

Коли прийшов малий Богдан,
йому я забавку віддав,
бо він малий, а я вже більший.

Як виросту міцний юнак,
то буду я летун-вояк
і поведу літак не гірший.

Я поведу літак мій так,
як той під хмарами літак.

ГОЛОСИ-МОВА ТВАРИН

Коли будете під час вакацій на фермі, то послухайте голоси різних тварин. Тоді почуєте, що квочка, яка ходить із курятами, інакше скликає їх до поживи, а інакше остерігає проти небезпеки; ще інакше кудкудакає курка, коли знесе яєчко.

А ось собака вмів видавати ще більше звуків: він скавчить, коли його б'ють або коли йому щось болить, радісно гавкає, коли побачить свого пана, що вернувся з дороги, інакше з ним прощається; коротко й виразно гавкає, коли напюхас звірину, довше й глибше, коли почує, що надходить чужа людина або вовк; вис вночі до місяця.

БДЖОЛИ ВІДСВІЖУЮТЬ ПОВІТРЯ У ВУЛИКАХ

У гарячі літні дні в хатах стає душно і немає чим дихати. Так само в хатинках бджіл — у вуликах. Та бджоли, хоч маленькі, але дуже розумні. Отож, стають вони рядами по стінах вулика і скореенько махають крильцями — зчиняють наче легенький вітер. Друга частина бджіл вимахує крильцями при вході до вулика і так вганяє всередину свіже повітря. Отак провітрюють бджілки свої хатинки. А що це провітрювання триває іноді доволі довго, то бджоли чергуються в цій роботі, змінюючись дуже зорганізовано й упорядковано.

ПТАШИНА ЛЮБОВ

Коли приходять соняшна, гарна і квітуча весна, ми ідемо до нашого хутора, а вліті й вакації там проводимо. Там справді рай: джерело, потічок, кругом гори, ліси, а скільки пташок усіляких кольорів, то й не злічити! Є сині й червоні, зелені й жовті, є великі, а є й маленькі колібрі.

Люблю наш хутір. Я все кажу, що це — наша Україна. Там вечорами запалюємо ватру, проводимо наші найкращі заботи. Вдень приглядаємося до життя пташок та інших тварин, як от вузів і черепах, яких у нас дуже багато.

Ось вам історія з життя одної родини пташенят.

В дуплавному стовпі нашого паркану чудова синенька пташка, яку ми й назвали „Синявка”, зробила собі гніздечко. Спершу було там п'ять яєчок з синіми крапками, а опісля вилупилися з них маленькі пташечки, зовсім без пір'ячка. Ми часто бачили нашу Синявку, як із хробачком чи мухою в дзьобуку поспішала вона до дупла, до своїх дітей, що чекали в гніздечку. Страх, як пташки кричать, коли хочуть їсти! А їсти хочуть завжди!

Одного літнього ранку, коли ми всі ще були в хаті, розлігся страшний пташиний крик і писк. Ми вибігли надвір і зразу все зрозуміли: велике нещастя впало на нашу Синявку та на її сім'ю. Цілий стовп, у якому було гніздечко наших пташенят, покрили великі чорні комахи. Вони добиралися до гніздечка. Мама-пташка кружляла довкруги стовпа й жалібно пищала. Вона кликала своїх дітей із гніздечка. Але пташенята не вилітали, бо ще літати не вміли. Синявка то влітала до дупла, то вилітала. Вона розривала своє гніздечко і дзьобала дітей, викидаючи їх з хати.

Ось уже одно пташеня опинилося на землі, опісля друге, третє. Всі такі чудові, вже покриті синеньким пір'ячком. Вони стрибали по траві, бо літати не вміли. Зате пищали дуже сильно. Синявка від дупла не відлітала — там було ще двоє пташенят. Крик мами-пташки, пташенят у гніздечку і тих пташок, що стрибали по траві, створив таку сумну музику, якої я ще досі не чула.

Наш татко поміг Синявці і витягнув двоє пташенят з гніздечка на землю. Синявка жалісно запищала і мало що не дзьобнула татка, так вона, бідняга, побивалась за своїми дітьми. Звідкись з'явилась інша синя пташка — то певно був батько бідної пташиної родини. Вони вдвох з Синявкою кружляли над малятами й пищали. Злітали на землю, потім на паркан і знову те саме — на землю й на паркан. Ми зрозуміли, що нещасні батьки починають учити дітей літати. Важка то була праця, але пташки навчилися.

НАША ПРОГУЛЯНКА

Ілюстрація Л. Гуцалюка

В'ється дорога широкою стрічкою
Поле і лугом, і ген понад річкою,
Сходить на гóру, збігає з гори
Поміж веселі міста й хуторі.

Авто, мов вітер, летить автострадою,
Діти у ньому мандрують громадою —
Мила прогулянка! Співи і сміх
Дзвоном лунають з далеких доріг.

Вибіг гайок з-за горба, прислухається,
Сонце назустріч іде, усміхається,
Набік звертає грімкий хмаролім —
Друзі, щаслива дорога усім!

За кілька годин п'ятеро пухнастих пташат уже сиділо на паркані, опісля на гілці дерева, а під вечір ми бачили їх аж на телефонічному дроті. Щасливі батьки з дітьми відпочивали по цілоденній праці. Увечері наша Синявка полетіла з своєю родиною до лісу на нічліг.

Аня Мостовиз,
Луївил, Кентакі

М И Х А Й Л И К

VI

Не жартували взимі з Михайликом Карпати.

Холодний вітер на верхах морозними кліщами виривав душу, влізливий сніг добирався до живого тіла, важкі колоди злосливо валялись під ногами, гострі каменюки чигали на малі ноги, підступні провалля западалися під хлопцем, всмоктуючи його в себе. Широкі латки на Михайликових штанах виразно показували, які він пройшов дороги, його темне, обсмалене вітром обличчя гордо свідчило про те, що не в хаті ховався Михайлик.

Ще спочатку, коли відділ довгий час стояв на одному місці, не було так зле. Відділ мав свої колиби, тримав зв'язки, вискакував групами на бойові акції, читав, учився. З села приходили люди з харчами, приводили з собою корів.

Бувало, прокинувшись вранці під своїм і дядьковим коцом, припорошений снігом, Михайлик вставав, розбивав червоними пальцями замерзлу г. відрі воду і думав, що все таки не є так зле, що він витримає зовсім, як і старші, і, як вони, бореться. Колись, як Михайлик „був ще малий” і слухав, що розповідали про визвольну боротьбу, він боявся, що поки виросте, війна скінчиться, настане Україна, і все обійдеться без нього. Тепер, стояли в лісі над вогнем, він лише посміхався: він уже знав, що без нього не обійдеться.

У січні, десь коло Йордані, ворогові вдалося зібрати докладніші відомості про повстанські відділи в цих околицях Карпат. Він кинув туди силу-силенну військ. Повстанці мусіли безнастан-

но пересуватися, уникаючи боїв з переважаючими силами ворога і лише зрідка тут і там їх надшарпувати, щоб таким способом зберегти себе, вирватись з терену найживіших ворожих дій і діждатись весни.

І Михайликів відділ тепер безнастанно маршував, вдень і вночі був у повній бойовій готовості.

Михайлик не раз потопав у заметах, не чув від холоду рук і ніг, коли з найбільшим зусиллям здоганяв дядька Андрія і своїх друзів-партизанів. Одного разу він, зовсім знесилений, забувши навіть про сором, приїхав у табір на дядькових плечах. Але вечорами, коли горіла штудерно уложена з грубих полін величезна партизанська ватра, коли повстанці будували з снігу дивні будівлі-сховища, Михайлик думав, що труднощі й злидні ще ні разу не здобули над ним перемоги.

Вже два тижні становище відділу незвичайно важке. За ним женуться вдсятеро більші большевицькі частини, довкруги в селах стоять сильні енкаведівські залоги; всі лісові стежки, стежинки й потоки безперервно перевіряють ворожі групи. У глибокому снігу відділ залишає свій слід, і тому відв'язатись йому від переслідувачів майже неможливо.

Вчора донесла розвідка, що широкий ворожий перстень навколо відділу замкнувся і, в найкращому випадку, за кілька днів, не зважаючи на смитні маневри відділу, ворог зможе накинути йому безнадійний бій.

Увечері відділ дістав наказ розчленуватись і роями продиратись крізь ворожий перстень до призначеного місця. Сумно прощалися стрільці, по-військовому виструнчуючись перед своїм командиром. Вони добре знали, що цей і той, другий і десятий, і рій увесь, може, не дійдуть до вказаної цілі. Але відділ — відділ там буде! Хто дихатиме, там буде!

Командир відступає разом з роєм дядька Андрія. Спочатку присутність командира бентежить малого Михайлика. Йому раз-у-раз здається, що командир дивиться на нього, і що треба робити все інакше й краще, як він робить. Йому лячно: а що, як командир накаже йти дуже швидко. Михайлик з страхом дивиться на його довгі ноги. В такому разі Михайлик загубиться і пропаде.

По двох днях маршу командир вислав дядька Андрія з роєм до старих колиб, щоб звідтіля принесли закопані там харчі. Біля ватри залишилися тільки командир з Михайликом та остеронь від них стрілець-стійковий. Сонце заходило, скрізь було тихо-тихенько.

Раптом донісся різкий голос стійкового: „Стій,

хто йде?" — і залунали постріли. Михайлик упав.

Думав, що він убитий, але командир сіпнув його, і вони побігли стежинкою. Кулі дзижчали, бились і застрягали в корі дерев. Командир обертався і стріляв, Михайлик ледве-ледве за ним устигав. Потім вони скрутили з протоптаної стежинки і побігли по замерзлій сніговій шкаралуці, щохвилини западаючись. Постріли затихли, нікого не було видно. Михайлик і командир поспирались на дерева. Командир чомусь тримав руку на боці.

Минуло десять, п'ятнадцять хвилин. Михайлик нащулив вуха: почув хрускіт снігу. Командир теж почув. Рушили далі. Михайлик попереду, а командир за ним. Знову пристанули. Командир подивився на небо — вечір близько. Знову хрускіт. Михайлик побіг, а командир за ним, насилу переставляючи ноги. Вийшли на стежинку, що сполучала їх таборовище з потічком, де вони брали воду. Стежка круто спускалася вниз.

— Ви, друже командире, ранені! — з переляком завважив Михайлик.

— Нічого! У воду, Михайлику, направо... Щоб не лишати сліду. Тільки вважай, водою йди!

Михайлик скочив із стежини в воду і оглянувся. Командир, якийсь не свій, стояв на березі. Михайлик вернувся.

— Я піду за вами, друже командире!

Не оглядаючись, бредуть вони потічком, падають, плутаються серед гнилих повалених колод і каменюк, мокрі, з подряпаними до крові руками й обличчями. Але ні на мить не забувають, що діткнутись рукою чи ногою до снігової поверхні, значить лишити слід — значить умерти. І вони не залишають за собою жадного сліду.

Ідуть щораз повільніше. Сил нема... Там, угорі, світяться вже зорі — ніч. Михайлик щораз частіше мусить подавати командирові руку. Аж падає, але тягне його за собою. Відбитись треба якнайдалі — це знають обидва!

Михайлик бере від командира „фінку", завішує її собі на шиї, щоб мати вільні руки. Тяжка „фінка" тягне Михайлика то вліво, то вправо, вибиває з рівноваги. Він падає ще частіше. Командир присідає, п'є воду. Михайлик також присідає — сил нема...

— Михайлику, тобі важко тягнути мене. Іди сам потоком до річки, а я... тут почекаю.

— Ні, друже командире! Я вже спочив. Ходім ще хоч трохи! — просить Михайлик.

Спеченими устами припадає командир до Михайликової похідної пляшки. Потім обв'язує свій бік рушником і поволі рушає. Зорі моргають рівно, байдуже.

Змилосердилась над ними довга дорсга: дає їм звільна, нерішуче, а потім щедрою рукою пишний зимовий ранок. Вони вже не йдуть потоком. Вони вийшли на гірський хребет. Тут дме шалений вихор, вмить завіваючи їх сліди. Це добре!

Нижче, в долині, Михайлик бачить старезну ялицю. Її густе обліплене снігом віття спадає аж до землі, tworячи широкий намет. Тут буде добре... Михайлик оглядається за командиром. Командир залишився позаду. Михайлик бачить, як він об щось спотикається і падає. Михайлик струшує сніг з галузок ялиці і розстелює на землі коц. Михайлик знов оглядається і бачить, що командир повзе, залишаючи за собою вузький кривавий слід. Михайликове серце схопив хтось у долоні: він не дасть, не дасть командирові загинути! Повстанці, Україна ждуть його. Його потребують тисячі і мільйони. Ні, він не дасть загинути командирові! Підбігає до нього і тягне за руку:

— Друже командире! Під ялицю, там добре, там спочинемо! Я розпалю вогонь. Я перев'язку вам зроблю, друже командире!

Командир дивився на Михайлика зворушеними, вогкими очима:

— Ти справжній партизан, Михайлику!

Михайлик захоплений цією оцінкою. Він добуває з кишені обмоклі сірники. Алеж палити не можна — він забув! Власне, він не сірників шукав, а пов'язки. Витягаючи з кишені пов'язку, Михайлик раптом відчуває, що змерз. Убрання його промокло, а в чоботах неприємно хлюпоче. Руки дрижать від холоду і виснаження. Як він візьметься до тієї рани?

Командир помагає. Обидва бандажують, як уміють, і падають, смертельно стомлені.

(Продовження буде)

Микола Погідний

Ілюстрації Е. Козака

МАРІЙКА ЛЕБІДКА — ЛІСОВА КВІТКА

(Закінчення)

Хто знає, як довго розважалася б у зеленій палаті Лісова Квітка — Марійка Лебідка, якби не люди з її села. Тільки вийшла маленька сирітка з котиком в ліс, прийшли до її хати сусіди, щоб узяти сирітку в свою опіку. Та її в хаті не було.

— „Певно, тітка Маланка з другого села забрала її до себе”, — подумали.

Тому її вже не шукали, доброю згадкою сирітку згадали і вернулися додому. Та скоро впало на село велике горе: вовк зубатий, що обіцявся Лісовій Квітці — Марійці Лебідці харчів постачати, погане діло задумав: дібрав собі товаришів-вовків і почав на череду нападати. Вовки хапали гострими зубами вівці, ягнята, кози й телята.

Зажурився сільський старшина Грубієнко:

— Як же ж нам таку шкоду терпіти? Треба рятувати людське добро!

Скликав він сільську раду.

— Знаю я одного чоловіка, що живе за високою горою. Він на молитві цілі дні проводить, книги читає, великий розум має. Отож, треба нам до нього піти й порадитись, що робити.

Зараз старшина із радними вирушив у дорогу. Знайшли вони того пустельника, вклонились, поздоровили та й кажуть:

— Порятуй нас, добрий чоловіче, від біди великої! Вовки-сіроманці на нашу череду нападають, наші вівці, ягнята, телята розривають — рятунку від них немає! Тож скажи нам, звідкіля та й через що впало на нас таке горе.

Старий пустельник спитав:

— Чи була у вас маленька сирітка, Марійка Лебідка?

— Була, — відповідає старшина Грубієнко, — але тепер її в селі немає.

— Тому в мене для вас єдина рада, — на те пустельник: — знайдіть сирітку, приведіть до села, тоді й горе ваше минеться!

Старшина Грубієнко подякував за мудру раду:

— Ходімо, браття, маленьку сирітку Марійку Лебідку шукати. Перша наша дорога буде до тітки Маланки. Вона ж мала сирітку до себе забрати.

Прийшли вони до тітки Маланки. Тітка сиділа під грушею і, побачивши радних, злякалась. Але старшина Грубієнко заспокоїв її:

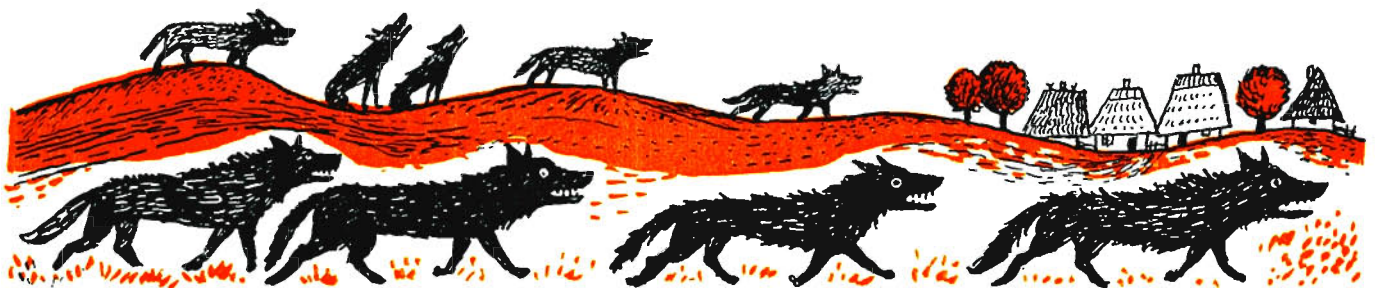
— Не бійся, жінко, ми прийшли тільки запитати, чи є в тебе наша сирітка Марійка Лебідка. Хочемо її до свого села забрати, щоб добру опіку малій сирітці подати.

Тітка Маланка спустила очі.

— Простіть мені маю провину! Я мала її до себе забрати, та не встигла. Тяжка недуга в постіль мене звалила, ще й досі не очуняла від неї. Тож Марійка в вашому селі!

— Як у тебе немає, то й у нашому селі даремно її шукати! Горе наше! — зідхнув старшина Грубієнко. — Що ж нам тепер діяти?

— Шукати! — відповіли в один голос радні. — Поки її не знайдемо, до села не вернемося!

— Еге ж, не вернемось! — потакнув старшина Грубієнко.

Пустились вони в далеку дорогу. Ідуть та йдуть, аж побачили золоте сонечко, що визирнуло з-поза лісу. Старшина Грубієнко зупинився, зняв шапку, вклонився і питає:

— Сонечко ясне, ти кожного ранку нас з радістю вітаєш. Скажи нам, чи часом не знаєш, де нам шукати нашу сирітку Марійку Лебідку?

Та золоте сонечко насупилось, проміння своє ясне позбирало, за хмарку сховалось і з гніву чи з одчаю сказало: — Не знаю!

Тоді почав старшина Грубієнко лісу питати:

— Скажи, зелений лісе, де нам маленьку сирітку Марійку Лебідку шукати, щоб її в горі порятувати?

Та ліс зелений гнівно зашумів, гілками погрозив і, сердитий докраю, відповів: — Не знаю!

Старшина Грубієнко побачив білку:

— Скажи нам, панянку білко, де нам нашу сирітку Марійку Лебідку шукати, щоб її рятувати?

А пустунка білка його мов і не чула, відвернувшись, хвостиком махнула і пострибала гілками. Та не втрачають радні надії, йдуть далі й зустрічають котика Мурка.

— Скажи нам, котику, де нам шукати нашу сирітку Марійку Лебідку? Всі ми хочемо її порятувати, в свою опіку взяти.

Котик Мурко, почувши таку вістку, підстрибнув на radoщах угору та й питає:

— А чим мені віддячите, коли скажу?

— Силою нашої влади дозволимо тобі по всьому селу мишей ловити! — відповів старшина Грубієнко. — Та ще й в кожній хаті буде на тебе чекати ось така тарілка свіжого молока!

Котик Мурко, почувши обіцянку, облизався червоним язичком та й каже:

— Вашу сирітку, Марійку Лебідку, ви знайдете у Царя Лісового. Ходіть зі мною:

Підняв хвостика вгору, запровадив їх на круглу галяву і м'явкнув тричі. Зараз з'явився Лісовий Цар. Старшина Грубієнко виступив наперед.

— Шукаємо ми нашу сирітку, Марійку Лебідку. Велике нещастя постигло нашу громаду: вовк зубатий із своїми сіроманцями по селу гуляє, худібку нашу роздирає. Тільки Марійка Лебідка може нас від вовчої напасти врятувати. Тож просимо, віддай нам її! Ми приймемо її за рідну дитину й подбаємо, щоб жила вона в добрі й щасті.

Лісовик з радістю вислухав його слова. Тричі махнув булавою, а тоді зашуміло лісами й густими хащами і з-між кущів вийшла Лісова Квітка-Марійка Лебідка. Одно ведмежа ступало поруч

неї, а друге підстрибувало ззаду. На ній була зелена керея, дар від Лісового Царя.

— Вітай, Лісова Квітко-Марійко Лебідко! — промовив Цар. — Ти мусиш своїй громаді у великій пригоді стати. Вовк зубатий завдав їй великої шкоди, тож вертайся в село, вовка прожени та щасливо живи між людьми!

Лісова Квітко-Марійка Лебідка зраділа, почувши таку мову. Попрощалась із своїми любимими ведмедиками, вклонилася Лісовикові і пішла з радними та котиком Мурком до рідного села. Вовків зеленою кереєю прогнала, село від вовчої на-

пасти врятувала і щасливо жила до кінця свого віку всім людям і дітям на втіху.

Не забули про неї теж її давні друзі. Хоч жила вона між людьми, золоте сонечко й тепер зі сну її будило, соловей прекрасних пісень співав, а блідолиций місяць до сну своїм серпанком огортав. Не занедбав свого діла і славний котик Мурко. Він далі з Марійкою дружив, по всьому селу мишок ловив, гордовито хвостика тримав, а інколи малій сирітці мудру раду давав.

А в селі була велика радість. Усі дівчинку з привітним усміхом зустрічали й поздоровляли. І ніхто вже не називав її маленькою сиріткою, Марійкою Лебідкою, тільки — Лісовою Квіткою.

КИЇВСЬКА ЛАВРА

Народна легенда

Про заснування однієї з найцінніших пам'яток українського народу, Печерського монастиря в Києві, розповідають найстарші історичні записки (літописи) таке:

В сусідстві літнього княжого двора на Берестові проживав у печері побожний і вчений монах Іларіон. Коли згодом став він митрополитом України-Руси, в тій самій печері поселився монах Антоній (пізніше зарахований до святих). Коло нього згуртувалися ченці. Вони поширили підземні печери й келії, і так їх оселя перетворилася в монастир. За часів князя Із'яслава побудовано тут першу церкву (в XI сторіччі), а потім — інші церкви.

В українському побожному народі постала така легенда про чудесну побудову Лаври:

Київська Лавра зветься так тому, що той майстер, який її побудував, мав ім'я Лавро. Було в нього одинадцять братів, таких, як і він сам. А перед тим, як ставити ту церкву, то три дні постив, молився і просив Бога, щоб допоміг йому вибудувати церкву, але таку, якої ще ніде не було на світі.

І взялися дванадцять братів ставити церкву. От ставили вони й ставили, та якесь чудо творилося: що за день вони поставлять, то за ніч увійде в землю, й не видно роботи. Молодші брати дивувалися, але найстарший не казав нічого. Працювали вони так дванадцять років, і все, що поставили, ввійшло в землю. Аж нарешті каже Лавро:

— Досить, браття, треба нам уже завершувати.

Взялися вони, завершили, як має бути, поставили баню й хрест і скінчили роботу. Дивувалися всі й ждали, що з того буде. Аж тут почала церква з землі виходити потроху щоночі так, як перше входила. І за одинадцять ночей вийшла вона вся і стояла висока, що люди не бачили ще такої. Казали тоді люди:

— А бачиш, це Бог так навмисне зробив, що церква входила в землю, інакше не виставили б її таку високу!

А ті майстри, що церкву збудували, зразу всі повмирали, тільки найстарший zostався живий та й пішов у світ. А тих поховали всіх у печері під церквою, кожного в окремій труні, і повідкритих поставили разом.

Минуло може одинадцять літ, коли той брат, який іще жив, почув, що й йому пора вмирати. І пішов він просто до тої печери, де його брати лежали, та й сказав до одного:

Київська Печерська Лавра, знищена бомбами під час другої світової війни.

— Посунься, брате, нехай і я ляжу коло тебе!

Вмерлий брат посунувся, той ліг коло нього, але не мав де одної ноги покласти, то й поставив її на своїй другій нозі так, що зігнув коліно. Так там усі лежать і донині, як живі, звичайно — святі люди.

ЗОЛОТІ ВОРОТА

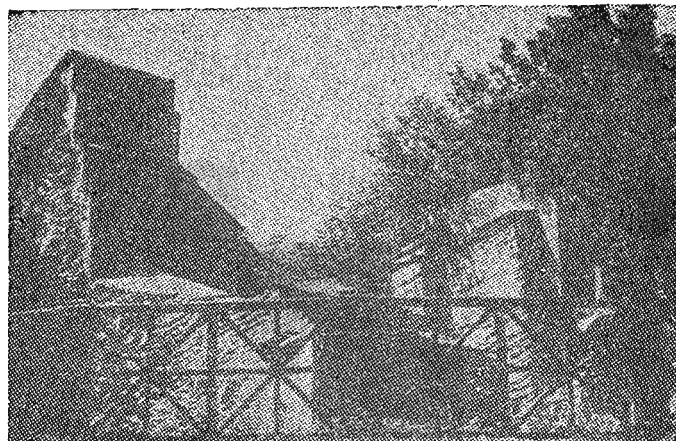
Сяє сонцем княжа позолота,
І, мов знов із вікової мли,
Височіють київські вали
І промінять Золоті Ворота.

Ніби знову на Великім Полі*
Гуп конит, і дим, і туніт ніг —
Утікає дикий печеніг,
І лунає слава на Подолі.

А Дніпро розлився аж по обрій —
Не спинить ні бурі, ні вітрам!
І ідуть у Київ, як у храм,
Після бою русичі хоробрі...

**

В надвечір'я соняшна заграва
Заливає київську блакить,
І здається знову гомонить
Яра велич князя Ярослава,

Бо за муром, сивим і заснулим,
Рветься вгору, повний через край,
Золотоворітський водограй
І шумить, шумить нам про минуле...

* Велике Поле — бойовище, на якому кн. Ярослав переміг печенігів 1036 року.

О. Олесь

Ілюстрації М. Левцицького

ВЕДМІДЬ У ГОСТЯХ У БАБУСИ

(Закінчення)

ВЕДМІДЬ:

Покусали мене бджоли,
Але так, як ще ніколи!

БАБУСЯ:

Що ви кажете! Так дуже?

ВЕДМІДЬ:

Та ж кажу — лежав недужий:
Ноги стали, як колода,
Ніс — картопля із города,
Вуха в глечик обернулось.
Що ж — медочку заманулось...

БАБУСЯ:

Де ж нагледіли медок,
Не помітивши бджілок?

ВЕДМІДЬ:

Та воно це так було:
Запримітив я дупло,
Ну, й поліз на липу вгору
І долізши, хоч не скоро,
Лапу всунув у дупло.
Враз щось лапу припекло!
Стиснув жменню, чую — мед!
Покуштую наперед!
Вийняв лапу та й у рот!
Щось як вискочить із сот *
Та як вжалить у язик!
Тут як зняв я галас-крик

Та на землю з липи плиг!

Перекинувсь, став, побіг.

Навмання щосил біжу,

А круг мене „жу-жу-жу“!

(Стук у двері).

Я вам потім докажу.

Страшно, й тут ще серце б'ється...

БАБУСЯ:

Це іде Індик, здається.

Так, це він... Уже белькоче.

ВЕДМІДЬ:

А чого від вас він хоче?

БАБУСЯ:

На обід іде. Цей гість

Дуже пишний на свій хвіст.

Як розпустить вахляром,

Та як пройдеться двором,

Та як крила заволочить,

Та як нагло забелькоче,

Кури, гуси і качки

Всі дають йому стежки.

Тільки дивна в нього мова —

Не второпаш ні слова!

ВЕДМІДЬ:

А сердитий він, бабусю?

Дуже я його боюся!

БАБУСЯ:

Та чого ж його бояться?

ВЕДМІДЬ:

Може стане він кусатись...

БАБУСЯ:

Як же ж він когось укусить?
Аджеж зуби мати мусить!
Може вдарити крилом,
Може дряпнуть пазуром
Або дзьобом ще довбнути.
Не страшний він і не лютий!
Але чом же він не йде?
Певно хліба-соли жде!

(Усміхаючись, бере хліб-сіль і йде назустріг. Входить ІНДИК, вологаги крила й розпустивши хвоста. ВЕДМІДЬ не знає, куди дітись).

БАБУСЯ (до Індика):

Де вас, пане, посадити,
Щоб могли ви їсти й пити?
Тут би місце вам було.

ІНДИК:

Бло-бло-бло-бло-бло!
(Стук у двері. Входить ПІВЕНЬ).

БАБУСЯ:

Ось і Півник! Прошу, пане,
Всім у мене місця стане.
Мабуть, паслися в садку?

ПІВЕНЬ:

Ку-ку-рі-ку!

БАБУСЯ:

Де Ведмедик?

ПЕСИК *(показує під стіл).*

БАБУСЯ: Під столом?

ВЕДМІДЬ *(висунувши голову, пошепки):*
Чи не вдарить він крилом?

БАБУСЯ:

Та за що ж він бити стане?
Швидше вже вилазьте, пане!

ВЕДМІДЬ *(вилазить і дивиться, де сісти):*
Оглушили мене криком.

БАБУСЯ *(просяга):*

Може б сіли ви з Індіком?
Що там, ніде правди діти:
Коли поруч посадити
Двох їх, Півня та Індіка,
Не обійдеться без лиха!
Ви могли б з Індіком сісти —
Різне будете ви їсти.

(Всі займають свої місця. КУРОЧКА й КАЧКА подають на стіл страви).

БАБУСЯ *(берузи ополоник):*

Всіх вас зараз погощу.
Вам, Ведмедуку, борщу?

ВЕДМІДЬ:

Ще борщу не їв ніколи.
Де росте він — в лісі, в полі?

БАБУСЯ:

Де росте він — це пусте.
На городі він росте.
Так борщу насипать вам?

ВЕДМІДЬ *(берузи ополоник від Бабусі):*

Не турбуйтеся — я сам *(насидає).*

БАБУСЯ *(до Індика):*

Пишний пане, і вам, може?
Не дивіться так вороже!
Знаю, знаю я ваш смак:
Вам вівса, пшенички... Так?
Та щоб досить їх було!

ІНДИК *(киваючи головою):*

Бло-бло-бло-бло-бло!

БАБУСЯ *(подає миску з зерном):*

А вам, Півнику, просця,
Трошки гречки та хлібця?

ПІВЕНЬ: Ку-ку-рі-ку!

ВЕДМІДЬ *(доїдаючи борщ з миски):*

А коли ж дасте медку?

БАБУСЯ:

Усього не можна враз —
І на мед свій прийде час.

(Подає Півникові тарілку з зерном. ІНДИК гезрез стіл заглядає в тарілку Півня).

ПІВЕНЬ: хто, хто, хто, хто, хто...

(Спозатку підбігає РЯБЕНЬКА КУРОЧКА, за нею в розгинені двері вбігають КУРИ з подвір'я; деякі їдять, а інші, вхопивши шматок хліба, тікають з ним із хати. ІНДИК також встає, підходить до тарілки Півня і позинає їсти. ПІВЕНЬ дзьобає Індика в голову. ІНДИК відповідає тим самим. Обидва стають у бойові пози. КУРИ позинають кудкудажкати. ВЕДМІДЬ ховається за Бабусю).

БАБУСЯ:

Це що таке? Ви знову битись?
В гостях? Негаймо помиритись!
Тут бійки я не допущу!
Обох вас кину до борщу!
Щоб зараз тут вас не було!

ІНДИК:

Бло-бло-бло-бло-бло!

БАБУСЯ:

Чого белькочеш язиком?
Пізнатись хочеш з помелом?
(Бере Індика й викидає за двері).
Там бийтесь десь, в дворі, в садку...

ПІВЕНЬ (переможно):

Ку-ку-рі-ку!

БАБУСЯ:

Бач, переможець! Переміг!
А ти в садок би не побіг?
(Бере Півня й викидає за двері.
До Курей).
А ви чого це позбігались?
Зчинили тут гармидер-галас!
А киш на двір! А киш нестись!
Курчата будуть хоч колись.
(Виганяє Курей).
Сідай, Ведмедик, як слід,
Хоч доімо удвох обід.
А ти, мій Песик, біжи,
Курей, індиків стережи,
Щоб знову Лис когось не вкрав —
Дивись, та добре!

ПЕСИК:

Гав-гав-гав! (Вибігає).

БАБУСЯ (приносить миску з медом):

Ось це вам буде до смаку!

ВЕДМІДЬ (аж не всидить на місці, нараз із острахом):

А що це лазить по медку?
Мене аж трясця пройняла!
Це мушка лізе?

БАБУСЯ:

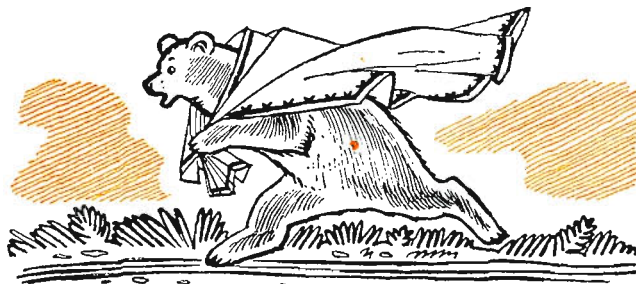
Ні, бджола...

ВЕДМІДЬ (з жахом):

Бджола? Бабусю! Ще одна!
Їх цілий рій летить з вікна!
Вони страшніші, як хорти!..
Куди сховатися, втекти?
(Бігає по хаті й не знає, куди дітись).
У піч!.. Не буде гаряче?
(Влазить у піч і зараз же вискакує).
Ой, ой, Бабусю, як пече!
(Зриває скатертину зі стола, накривається і тікає).

З а в і с а

*С о т и — щільники, зроблені з воску комірки, в яких бджоли тримають мед.

THE CODDLED CHILD

Once there was a man and his wife who had an only daughter. As she was gay and lovely and they were rich, they taught her no work but spoiled her. When she grew up she knew naught but to dance. When a young man came to woo her, her parents said:

— We give her an abundant dowry, but pray, do not force her to do any work.

The young man went away on hearing this and so did many others. But one day the girl's father met an old friend who had a young son.

— So I have a son and you have a daughter. It would be fine if they got married.

— Why not? — said the girl's father, but my daughter knows no work.

— And if she learns? — asked the boy's father.

— Let her learn, but don't force her.

So the young girl and the young man were married. The wedding celebrations lasted a couple of days, first at the bride's home, then at the bridegroom's. Next day, after all the gaiety was over, everyone arose early at the bridegroom's house and his father commanded every member of the family to do some work in the fields or in the garden. Only the old mother and the young bride were left at home. The mother busied herself with preparations for dinner; the young bride just sat quietly by the window and did nothing.

When dinner time came, the family assembled at the table and the father asked each one in turn what work he had done during the day.

— I plowed the field — said one son.

— I went to town — said another.

— I weeded the vegetables — said the daughter-in-law.

One of the old man's daughters kept silent.

— What did you do today? — asked her father.

— Nothing — answered the girl.

— If you did nothing, you eat nothing — said the old man.

The girl got up from the table and went and sat down on a stool by the door. No one asked the young bride any questions and she ate her dinner in peace. The next day another daughter went without supper and the young bride asked:

— Is it always like this at this house?

— Yes, indeed, if you don't work — you go without food.

And why does no one ask me anything?

— Because you are still a guest.

On the third day the young bride asked:

Perhaps I could do some work?

— Yes dear, — said her mother-in-law, — take the broom and sweep the floor.

When they all gathered together for dinner, the old father asked them what each has done. The bride, seeing that no one asked her a question, said:

— I swept the floor, dear father.

— My dear child — said her father-in-law. I don't ask you anything, for I know you are a child of wise and respectable parents and would not waste your day doing nothing.

The next day the young bride again asked her mother-in-law what to do.

Go and bring some water from the well.

So she did. When all came to dinner the father-in-law kissed the bride for working so hard.

As the days went by the young bride learned to do all the housework happily and cheerfully, and was loved and cherished by all the members of her husband's family.

Many weeks went by. The young bride's parents, being concerned about her happiness and welfare, decided that her father should visit her.

The father found his daughter busy with cooking and baking. She greeted him happily and went on with her work.

He sat watching her, and asked:

— How is it, my dear, that you can cook and bake?

— Well, dear father, I learned. In this home he who does not work, doesn't eat.

— Is that so? You must have starved at the beginning!

— Oh no! They teach slowly and kindly here.

— So, so — said her father. A different home — a different custom.

As he said this, he looked out the window and saw his old friend coming into the house, so he snatched up his coat and began to rub out the dirt.

The bride's father-in-law, who had seen his crony come in, had not rushed to greet him at once, wanting father and daughter to have a hearty talk. Now, thinking that they had enough time for talking, he entered the house and noticed his guest rubbing his coat.

— Dear friend, what are you doing?

— Well, old crony — answered the bride's father. I had no dinner today, so I have to do some work.

— So, so — dear friend, answered the host — such is the custom of this home and we all are happy with it.

— Yes, dear crony, if there is a good custom there's no sense in changing it.

HETMAN PETRO KONASHEVYCH-SAHAYDACHNY

In the middle of the 16th century in Sambir, a small town in Western Ukraine, there lived a boy named Petro Konashevych. His parents died when he was quite small and he was brought up by the family of the kozak Shmaylo. When Petro and his foster brother Marko Shmaylo were in their early teens, they went to study at the Academy of Ostrih, one of the oldest universities in Europe. At the very beginning of his stay in Ostrih, Petro won the name of the best archer at the Academy for he shot a crow in flight with an arrow. For that he received the name of *Sahaydachny* — the arrow carrier — which remained with him for the rest of his life.

But he was not only a famous archer and a learned man. He soon became a Kozak officer and for his bravery, endurance and strategic skill he was chosen a *Hetman* — the commander-in-chief of the Kozak Army.

The siege of the fortress Kafa by Kozaks
Woodcarving from the poem on Sahaydachny's death.

In 1616, with the comparatively small Kozak Army, he destroyed Kafa, the greatest Turkish fortress in the *Krym* (peninsula Crimea). That brought freedom to thousands of Christian slaves who came out of the prisons and dungeons of Kafa.

After destroying the fortress of Kafa, Sahaydachny took with him 2,000 of his best Kozaks and on their *baydaks* (boats) they started a Black Sea raid against the Turkish fleet. First of all they destroyed all Turkish galleys in Galath, the harbor of Constantinople. Then they did the same in the harbors of the three northern ports of Asia Minor: Sinop, Samsun, Trapezunt without fighting a single

battle. In the middle of the Black Sea they met a Turkish fleet and came out of the fight victorious.

The Turkish Sultan, enraged and unwilling to lose more of his men and galleys aimlessly, thought of a trap for Sahaydachny and his Kozaks. Knowing that Sahaydachny had to return to the fortress, the *Sich* on the Dnipro river, he waited.

But Sahaydachny's wonderful Kozak-scouts learned of this trap that meant certain death or captivity to all. The brave *Hetman* outwitted the Sultan and saved all his men. He sailed across the Sea of Azov, entered the small river Molochna and pulled their boats by land to the river Konka which was near the *Sich*. All returned to the *Sich*.

Hetman Sahaydachny died in 1622 from the wounds he received in a famous battle against the Turks near Chotyn. He left all his riches to churches and to the fund of the Kiev Academy. One of the first books ever printed in Kiev was a long poem on *Hetman* Sahaydachny's death, illustrated with famous woodcarvings.

ВЧИМОСЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ

Лекція восьма

СЛОВНИК:

восьма	— vos'mah	— the eighth
серпень	— serpen'	— August
жнуть	— zhnoot'	— they harvest
inf.: жати	— zhaty	— to harvest
past: жали	— zhaly	— harvested
жнива	— zhnyvah	— harvest
серп	— serp	— sickle
потім	— poteem	— afterwards
в'язати	— vyazatyh	— to bind together
сніп	— sneep	— the sheaf
складати	— skladatyh	— to put together
копи	— kopyh	— the piles
робота	— robotah	— the work
скінчена	— skeenchenah	— finished
обжинки	— obzhynkyh	— the harvest-festival
літо	— leetoh	— the summer
радість	— radist'	— enjoyment, fun
купатися	— koopatysya	— to bathe
в ріці	— v reetsi	— in the river
в озері	— v ozeree	— in the lake
в морі	— v moree	— in the sea

В місяці серпні жнива. Тепер жнуть машинами. Колись жали серпами. Коли пожали — у снопи в'язали, потім у копи склали. Коли робота в полі була скінчена, святкували обжинки. Літо — це радість для дітей. Можна купатися в ріці, в озері, в морі.

БОГУТА-БАГАТИР ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE ВОНИТА THE HERO

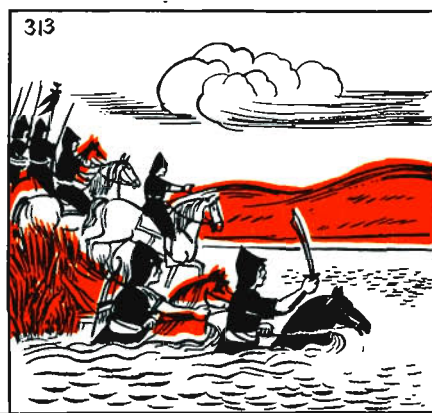
РОЗДІЛ XV: НЕ БУДЬ ГОРДИЙ!

CHAPTER XV: DON'T BE PROUD!

Дерево зсунулося сторчма у прірву — ось і драбина для Богута!

The tree slid upright into the hole — here was a ladder for Bohuta!

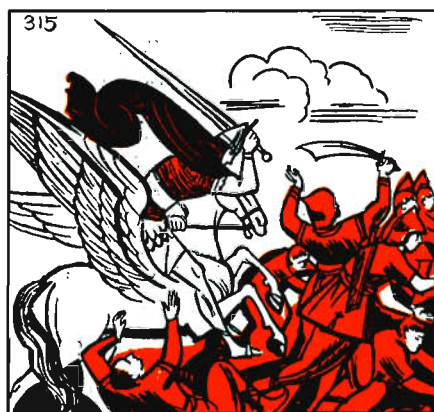
З-за горба вискочив передовий полк татарського війська.

Out from behind the hill jumped the advance regiment of the Tatar cohorts.

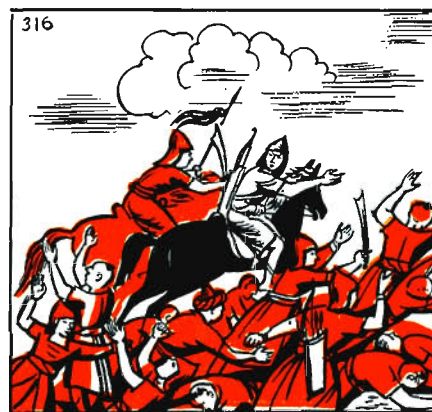
На нього збоку вдарило княже військо.

From another side the prince's army rushed at them.

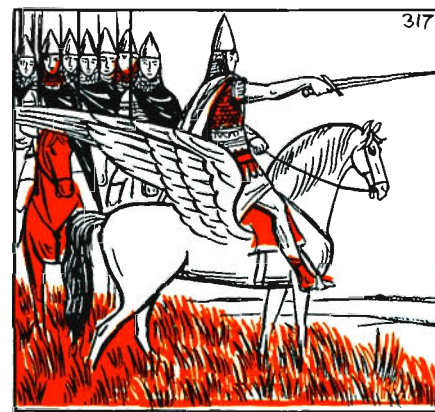
Богута блиснув Святогоровим мечем, наліг на ворога ззаду.

Svyatohor's sword glittered in Bohuta's hand as he advanced on the enemy from the rear.

Розгромлений ворог у переполоху кинувся втікати.

The routed enemy, greatly alarmed, began to flee in panic.

—А тепер у погоню! — прогрімів Богута-багатир.

—After them! — thundered Bohuta the Hero.

(Продовження буде)
(To be continued)